

Buletinul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

- hotărâri și decizii împotriva României în anul 2023 -

Cuprins

I. Statistici

II. Cauze importante pronunțate de Curte împotriva României în anul 2023

Anghelache și alții împotriva României

BCR Banca pentru Locuințe S.A. împotriva României

Brădean și alții împotriva României

Buhuceanu și alții împotriva României

Cotora împotriva României

Csata împotriva României

Czajkowski împotriva României

Dalvy împotriva celor 47 state membre

Mocanu și alții împotriva României

*Obștea de Pădure Porceni Pleșa și Composesoratul Piciorul Bătrân Banciu
împotriva României*

Petrescu împotriva României

Shammat împotriva României

Șchiopu împotriva României

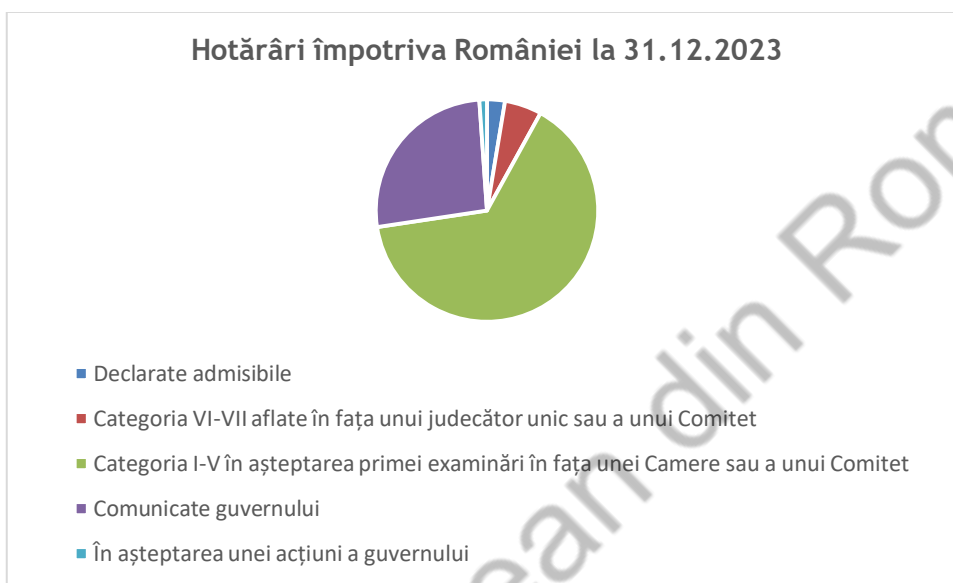
Temeșan împotriva României

Țimpău împotriva României

Vasile Sorin Marin împotriva României

I. Statistici

Potrivit ultimului raport de activitate¹ al Curții Europene a Drepturilor Omului, la 31 decembrie 2023, Curtea avea înregistrate pe rolul său 4171² de cereri îndreptate împotriva României, cereri aflate în diverse etape procedurale: 109 declarate admisibile (reprezentând 2,61% din numărul total al cererilor îndreptate împotriva României); 225 din categoria VI-VII aflate în fața unui judecător unic sau a unui Comitet (5,39%)³; 2695 din categoria I-V în așteptarea primei examinări în fața unei Camere sau a unui Comitet (64,61%); 1096 comunicate guvernului român (26,28%); 46 în așteptarea unei acțiuni a guvernului (1,10%).

Astfel, România se află pe locul 4 din cele 47 de țări ale Consiliului Europei, după Turcia, Federația Rusă⁴ și Ucraina, și înaintea Italiei.⁵

Din 1994 până în 2023, Curtea a pronunțat un număr de 1828 de hotărâri împotriva României, împărțite astfel: 1599 în care s-a constatat încălcarea a cel puțin unui articol din Convenția europeană a drepturilor omului; 98 în care concluzia Curții a fost de neîncălcare a vreunui articol; 56 în care s-a luat act de soluționarea amiabilă dintre guvern și reclamant; 75 reprezentând alte hotărâri. Și aici România ocupă un fruntaș loc 5, în urma Turciei, Federației Ruse, Italiei și Ucrainei și devansând Polonia.

În ceea ce privește anul 2023, Curtea a pronunțat 74 de hotărâri (privind 4150 de cereri⁶):

- a) constatarea încălcării a cel puțin unui articol din Convenție - **58**;
- b) constatarea neîncălcării niciunui articol - **7**;

¹ Raportul a fost publicat în ianuarie 2024 și poate fi accesat [aici](#).

² Numărul cererilor este mai mare dacă sunt luate în calcul și cele pentru care formularul completat corespunzător nu era încă primit de Curte.

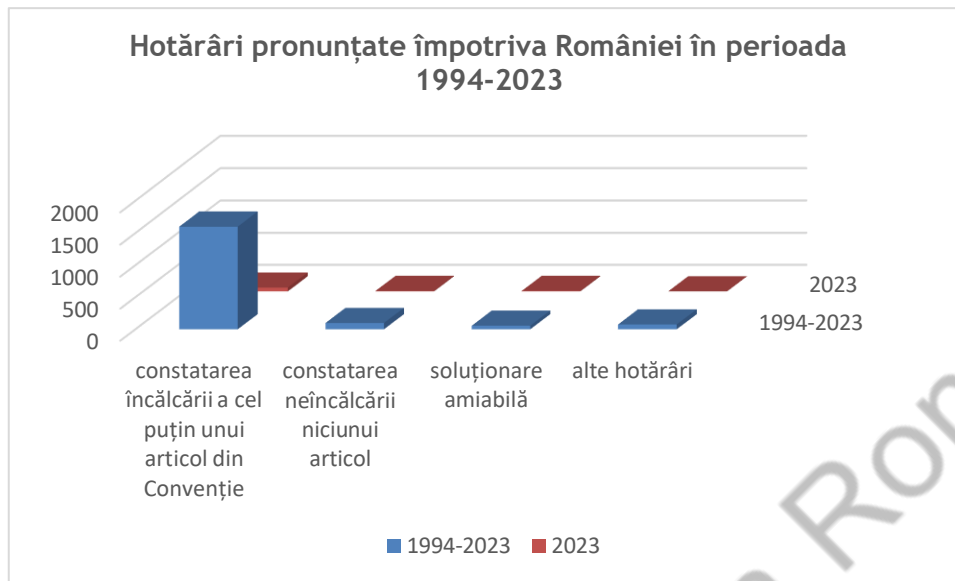
³ În iunie 2009, Curtea a adoptat o politică de stabilire a priorităților pentru a accelera prelucrarea și soluționarea cauzelor importante, grave și urgente. Au fost stabilite 7 categorii, mergând de la cauze urgente privind reclamanți vulnerabili (cat. I) la cauze vădit inadmisibile, soluționate de judecător unic (cat. VII). A se vedea, pe larg, [aici](#).

⁴ La 22 martie 2022, Curtea a adoptat „Rezoluția Curții Europene a Drepturilor Omului privind consecințele încetării calității Federației Ruse de stat membru al Consiliului Europei în lumina art. 58 din Convenția europeană a drepturilor omului”. Aceasta a precizat că Federația Rusă va înceta să mai fie înaltă parte contractantă la Convenție începând cu data de 16 septembrie 2022.

⁵ Numărul cererilor pendinte împotriva României reprezintă aprox. 6,1% din numărul total al cererilor; pentru detalii, a se vedea raportul de activitate citat.

⁶ În 2023, Curtea a pronunțat și 213 decizii de inadmisibilitate și de scoatere de pe rol.

- c) soluționare amiabilă - 8;
- d) alte hotărâri - 1.

În funcție de articolul din Convenție încălcat, hotărârile de condamnare se prezintă astfel:

- a) art. 2 (lipsa unei anchete efective) - 3;
- b) art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane și degradante) - 32;
- c) art. 3 (lipsa unei anchete efective) - 3;
- d) art. 5 (dreptul la libertate și la siguranță) - 4;
- e) art. 6 (dreptul la un proces echitabil) - 7;
- f) art. 6 (durata procedurii) - 2;
- g) art. 6 (neexecutare) - 1;
- h) art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) - 7;
- i) art. 10 (libertatea de exprimare) - 1;
- j) art. 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății) - 3;
- k) art. 3 din Protocolul nr. 1 (dreptul la alegeri libere) - 1;
- l) art. 4 din Protocolul nr. 7 (dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de 2 ori) - 1;

II. Cauze importante pronunțate de Curte împotriva României în anul 2023

Cotora împotriva României

(17.01.2023, cererea nr. 30745/18)

neîncălcarea art. 6⁷ (președinte curte de apel; abatere disciplinară; sancțiune disciplinară aplicată de Secția disciplinară pentru judecători a CSM; control judiciar „suficient” al ÎCCJ în recurs)

În anul 2013, Ministerul Justiției a organizat un concurs pentru funcția de vicepreședinte al curții de apel unde reclamanta era președinte. Direcția Națională Anticorupție a sesizat Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la faptul că aceasta a încercat să influențeze anumiți membri ai comisiei de evaluare a concursului respectiv, pentru a favoriza doi candidați de sex masculin în detrimentul celor doi candidați de sex feminin. Inspekția Judiciară a CSM a efectuat o anchetă disciplinară preliminară și apoi a solicitat Secției disciplinare pentru judecători a CSM să inițieze o procedură disciplinară împotriva persoanei în cauză. S-a constatat că reclamanta a comis o abatere disciplinară și

⁷ Trimiterile din text se fac la Convenția europeană a drepturilor omului și protocoalele ulterioare, disponibile [aici](#), precum și la Regulamentul Curții, disponibil [aici](#).

i s-a aplicat o sancțiune constând în reducerea salariului timp de trei luni. Aceasta a formulat recurs, iar Înalta Curte de Casație și Justiție a confirmat decizia CSM.

Invocând art. 6 din Convenție, reclamanta a susținut că Înalta Curte nu a efectuat un „control suficient” pentru a remedia deficiențele procedurii disciplinare, printre altele prin refuzul CSM de a examina o parte din propunerile sale de probe.

Curtea a reținut că CSM este un organism instituit prin lege care are competența deplină de a efectua o anchetă preliminară prin intermediul Inspecției Judiciare și apoi de a decide cu privire la măsurile disciplinare luate împotriva unui judecător și de a emite o decizie disciplinară. În cadrul acestei proceduri, Secția disciplinară stabilește și evaluează faptele și consecințele juridice care decurg din acestea, după examinarea probelor. În aceste condiții, Secția disciplinară este într-adevăr un „organ judiciar cu competență deplină” căruia i se aplică garanțiile prevăzute la art. 6. În continuare, Curtea a observat că nu a existat niciun element de natură să dovedească părtinirea sau să pună la îndoială imparțialitatea subiectivă a membrilor secției disciplinare.⁸ De asemenea, procedura în fața Secției disciplinare a CSM a fost echitabilă – dispozițiile legale prevăd garanții procedurale precise, iar deciziile adoptate de CSM pot fi revizuite de Înalta Curte de Casație și Justiție. Astfel, Inspecția Judiciară a CSM a pus la dispoziția reclamantei toate elementele dosarului de cercetare disciplinară, aceasta din urmă a fost audiată personal, precum și alți 15 martori, și a putut adăuga la apărare înscrisuri. În fața Secției disciplinare, reclamanta a avut posibilitatea să participe, asistată de un avocat ales, la toate audierile organizate, să își prezinte apărarea oral, să obțină audierea martorilor, să depună memoriu în apărare, să îi fie examinate toate excepțiile ridicate, să depună probe suplimentare la dosar și să depună concluzii scrise. Astfel, aprecierea efectuată în speță de Secția disciplinară nu pare arbitrară sau vădit nerezonabilă, iar procedura disciplinară nu poate fi considerată „inechitabilă” în sensul art. 6 § 1.

În ceea ce privește recursul în fața Înaltei Curți, chiar dacă acțiunile de acest gen sunt, în principiu, limitate numai la motivele de legalitate prevăzute în mod expres de Codul de procedură civilă, instanța supremă a analizat atât legalitatea, cât și temeinicia deciziei disciplinare în cauză. Aceasta a răspuns la argumentele invocate de reclamantă în susținerea motivelor sale și a efectuat o nouă analiză a faptelor. Pe scurt, Înalta Curte a arătat că este competentă să examineze aspectele de fapt pe care le considera relevante, precum și încadrarea juridică a faptelor considerate drept abatere disciplinară. Din dispozițiile legale reiese că, în cazul în care ar fi considerat întemeiate motivele invocate de reclamantă, Înalta Curte ar fi avut competența de a anula decizia CSM și de a trimite cauza spre reexaminare aceluiași organ. Prin urmare, instanța supremă a operat în speță un control judiciar de o întindere suficientă.

Petrescu împotriva României

(7.03.2023, cererea nr. 31390/18 și alte 9)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; art. 1 din Protocolul nr. 1; muncă în condiții speciale; categorie de personal exceptată de la beneficiile prevăzute de lege; jurisprudență divergentă; includerea categoriei prin decizii ale Curții Constituționale și ÎCCJ)

Reclamantii - doctori, biologi, chimiști, asistenți medicali sau infirmiere care lucrează în institute de medicină legală și unități de anatomie patologică (laboratoare sau servicii) - au formulat acțiuni civile în fața instanțelor interne pentru a li se recunoaște munca în condiții speciale, invocând în principal dispozițiile art. 22 din Legea nr. 104/2003⁹.

⁸ Cu privire la imparțialitatea și independența membrilor instituției publice care are rolul de garant al independenței justiției, Curtea a făcut referire la *Denisov împotriva Ucrainei*, disponibilă în limba română *aici*.

⁹ Înalta Curte de Casație și Justiție, judecând în recurs în interesul legii, prin decizia nr. 12 din 23 mai 2016 (publicată în Monitorul Oficial nr. 904 din 10 noiembrie 2016), a stabilit că acest tip de acțiuni civile sunt deschise doar dacă sunt întrunite condițiile cumulative privind înscrierea activității și a unității angajatoare în anexele nr. 1 și 2 la Legea nr. 226/2006 și, respectiv, în anexele nr. 2 și 3 la Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare. Urmare a jurisprudenței divergente și a inconsecvenței instanțelor române, ÎCCJ a revenit asupra interpretării dispozițiilor art. 22 din lege și, judecând în interesul legii, prin decizia nr. 24 din 14 octombrie 2019 (publicată în Monitorul Oficial nr. 1001 din 12 decembrie 2019), a stabilit că personalului care

Aceștia au susținut că, în măsura în care tipul lor de activitate a fost considerat pentru o lungă perioadă de timp ca fiind realizată în condiții specifice cu un grad ridicat de expunere la risc, au dreptul de a li se recunoaște faptul că lucrează în condiții deosebite de muncă. Recunoașterea acestor condiții de muncă ar conduce la beneficii specifice legate de salariu, program de lucru (mai puține ore de lucru, mai multe zile de concediu anual), drepturi legate de pensii și ar avea, de asemenea, un impact asupra vechimii activității reclamanților. La momentul respectiv, potrivit jurisprudenței unor curți de apel, s-a considerat că toți angajații care lucrau în domeniul manipulării cadavrelor umane, astfel cum este descris în Legea nr. 104/2003, lucrau în mod implicit în „condiții deosebite”; potrivit unei alte linii jurisprudențiale, care a fost aplicată de instanțele naționale în cauzele reclamanților și care a respectat îndeaproape normele prevăzute de Legea nr. 19/2000 privind sistemul de pensii publice și alte drepturi de asigurări sociale, aceste condiții trebuiau să fie avizate mai întâi de un inspectorat teritorial de muncă, care trebuia să evalueze măsurile luate de fiecare angajator de la caz la caz și să confirme dacă respectă sau nu condițiile generale stabilite de lege privind acordarea acestui statut. Toate acțiunile formulate de reclamanți pentru recunoașterea faptului că au lucrat în „condiții deosebite” au fost respinse; însă, alte acțiuni paralele introduse de colegii reclamanților care lucrează în același domeniu au fost admise de alte instanțe.

În fața Curții, reclamanții au criticat respingerea acțiunilor lor civile privind salariul și drepturile legate de pensie, acțiuni întemeiate pe dispoziții legale clare, precum și admiterea simultană a unor acțiuni similare introduse de alți reclamanți în situații identice cu ale lor, soluții ce au avut ca rezultat o încălcare a drepturilor lor garantate de art. 6 § 1 din Convenție și de art. 1 din Protocolul nr. 1.

În ceea ce privește primul capăt de cerere, Curtea a subliniat că este de reținut faptul că atât ÎCCJ, cât și Curtea Constituțională au considerat că abordarea corectă și constituțională a instanțelor este de a admite cererile de acest tip, astfel încât să ofere un efect și înțeles deplin adoptării Legii nr. 104/2003. Astfel, cele două instanțe supreme au confirmat că scopul Legii nr. 104/2003 era de a crea un regim special, derogatoriu de la cel general, pentru stabilirea condițiilor speciale de muncă, având în vedere tipul extraordinar de activitate întreprinsă de angajați în domeniul anatomiei patologice și medicinei legale. În urma concluziilor sus-menționate ale Curții Constituționale și ale ÎCCJ, practica divergentă în acest domeniu a fost armonizată și simplificată. În astfel de împrejurări, Curtea a considerat că nu este necesar să stabilească dacă, înainte de intervenția celor două instanțe supreme, jurisprudența contradictorie a instanțelor naționale a fost profundă și îndelungată în sensul jurisprudenței Curții. Ceea ce este important este faptul că mecanismul național pentru depășirea acestor inconsecvențe a fost utilizat într-o perioadă relativ scurtă de timp (aproximativ trei ani, de la începutul anului 2017, când s-a pronunțat prima hotărâre prin care a fost respinsă acțiunea unuia dintre reclamanți, până la sfârșitul anului 2019, când ÎCCJ a pronunțat cea de-a doua decizie în interesul legii), astfel încât divergențele au fost soluționate.

Cu privire la cel de-al doilea capăt de cerere, întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea a reamintit că, în speță, au existat decizii divergente cu privire la interpretarea corectă a relației dintre, pe de o parte, legea generală și hotărârile de guvern, care

---

desfășoară activitatea în serviciile de anatomie patologică și prosecturi ale spitalelor, precum și personalul disciplinelor universitare de anatomie, de histologie, de anatomie patologică și al catedrei de biologie celulară sunt încadrate *ex lege* în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite, fără a fi necesară parcurgerea metodologiei prevăzute de HG nr. 261/2001 și HG nr. 246/2007. Prin decizia Curtii Constituționale nr. 53 din 4 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 199 din 12 martie 2020, s-a admis excepția de neconstituționalitate, constatându-se că soluția legislativă cuprinsă în art. 22 din Legea nr. 104/2003, care excludea personalul care desfășoară activitatea de anatomie patologică și prosectură în instituțiile de medicină legală de la încadrarea în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite de muncă, este neconstituțională. Conform redactării actuale a art. 22 din Legea nr. 104/2003 privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului (publicată în Monitorul Oficial nr. 213 din 25 martie 2014), personalul care își desfășoară activitatea în serviciile de anatomie patologică și prosecturi ale spitalelor, precum și personalul disciplinelor universitare de anatomie, de histologie, de anatomie patologică și al catedrei de biologie celulară se încadrează în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite de muncă.

prevedeau o metodologie specifică pe care angajații trebuiau să o urmeze pentru ca munca să fie recunoscută ca fiind desfășurată în „condiții deosebite” și, pe de altă parte, Legea specială nr. 104/2003. Curtea a reiterat natura subsidiară a rolului său, aceasta neavând sarcina de a acționa ca instanță de al patrulea grad de jurisdicție și de a examina opțiunile instanțelor naționale cu privire la interpretarea dispozițiilor legale și la inconsecvențele care ar putea rezulta și nici rolul să intervină doar pentru simplul fapt că au existat hotărâri judecătorești contradictorii. În lipsa unor dovezi de arbitrar, examinarea existenței și a impactului unor asemenea decizii contradictorii asupra drepturilor reclamantilor în temeiul art. 6 sau asupra drepturilor lor de proprietate nu înseamnă examinarea abordării pe care instanțele naționale au ales să o urmeze. Prin urmare, chiar dacă interpretarea realizată de instanțele naționale relevante a fost nefavorabilă reclamantilor, efectele unei astfel de interpretări, oricât de injuste ar putea părea în raport cu soluția adoptată de alte instanțe naționale în cadrul unor proceduri similare și în pofida faptului că poziția reclamantilor a fost confirmată în cele din urmă la nivel de principiu de Curtea Constituțională și de ÎCCJ, nu poate fi considerată, în sine, incompatibilă cu Convenția. În consecință, chiar și în circumstanțele destul de neobișnuite ale speței, nu se poate argumenta că reclamantii aveau o proprietate în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la momentul pronunțării deciziilor atacate, și anume înainte de deciziile sus-menționate ale Curții Constituționale și ale ÎCCJ.

Brădean și alții împotriva României

(21.03.2023, cererea nr. 21680/18)

încălcarea art. 6 (proces penal stins ca urmare a prescrierii răspunderii penale a autorilor; acțiune civilă în despăgubiri îndreptată împotriva acestora; reîncadrare ca acțiune în contencios administrativ; conflict de competență; termen special de prescripție)

Reclamantii, angajați în cadrul Ministerului de Interne, nu au fost selectați în urma unui concurs pentru ocuparea unor funcții în cadrul ministerului, deși au obținut cel mai mare punctaj dintre concurenți. După doi ani, a fost începută urmărirea penală față de persoanele aflate în comisia de examinare și selectare a candidaților pentru fapte de corupție. După 6 ani, Parchetul de pe lângă Înalta Curtea de Casație și Justiție a constatat intervenția prescripției răspunderii penale a autorilor și a încetat procesul penal. Reclamantii au introdus o acțiune civilă împotriva inculpaților bazată pe dispozițiile Codului civil privind răspunderea civilă delictuală solicitând daune materiale și morale, precum și o altă acțiune separată împotriva Ministerului de Interne, în calitate de angajator. După mai mult de 3 ani, în care secțiile civile și administrative aparținând a cinci instanțe diferite și-au declinat reciproc competența, Secția administrativă a Tribunalului București și, în recurs, Curtea de Apel București au respins acțiunea, reținând că aceasta fusese introdusă după expirarea termenului de un an prevăzut de Legea contenciosului administrativ pentru sesizarea instanței. În fața Curții, reclamantii au susținut încălcarea dreptului de acces la o instanță prevăzut de art. 6 § 1 din Convenție.

Curtea a reținut că acțiunea civilă a reclamantilor, introdusă în conformitate cu dispozițiile Codului civil și în termenul general de prescripție de trei ani prevăzut pentru astfel de acțiuni, a fost respinsă ca prescristă. Acest lucru a devenit posibil după ce instanțele naționale au reîncadrat acțiunea respectivă ca fiind o acțiune introdusă în temeiul Legii contenciosului administrativ și au aplicat termenul mai scurt de prescripție, de un an, prevăzut de legea respectivă. Curtea a observat că dispozițiile legale privind aplicabilitatea Legii contenciosului administrativ în cazul acțiunii civile a reclamantilor erau atât de neclare încât problema competenței a fost dezbătută pe o perioadă de trei ani de cinci instanțe diferite și că opiniile au fost împărțite între judecătorii completelor respective. Problema a fost soluționată în sfârșit de către ÎCCJ care a pronunțat o decizie prin care a infirmat decizia Curții de Apel București. Aceste considerente, precum și inexistența unei jurisprudențe constante înainte de introducerea acțiunii civile de către reclamantii au condus Curtea la concluzia că nu era nerezonabil ca reclamantii să se fi așteptat ca termenul general de prescripție de trei ani să fie aplicabil în cauza lor, chiar și cu beneficiul unei consilieri calificate. Prin urmare, legislația referitoare la aplicarea termenului de prescripție în cadrul procedurii civile nu era suficient de clară și previzibilă din punctul de vedere al reclamantilor

și, prin urmare, nu respecta principiul securității juridice. Având în vedere cele de mai sus, Curtea a concluzionat că faptul că acțiunea civilă a reclamantilor a fost declarată inadmisibilă ca fiind depusă în afara termenului de prescripție de un an, în lipsa unei legislații clare și a unei practici dezvoltate, i-a privat pe aceștia de dreptul lor de acces la instanță.

Csata împotriva României

(18.04.2023, cererea nr. 65128/19)

încălcarea art. 8 (transgen; identitate de gen; operație de schimbare a sexului; obligația de a se supune unei astfel de operații pentru a obține recunoașterea juridică a identității de gen)

Reclamanta din speță, o femeie transgen, diagnosticată cu „tulburare de identitate sexuală”, a încheiat un proces psihoterapeutic de integrare și o terapie de substituție hormonală. Aceasta trăiește ca femeie și este recunoscută ca atare la locul său de muncă. În 2016, a solicitat Judecătorei Timișoara încuviințarea de a fi supusă unei operații de schimbare a sexului și de a modifica indicatorul legal de gen, prenumele și codul numeric personal în datele sale civile. Ulterior, aceasta a retras capătul de cerere privind operația. Admisă în parte de către instanța de fond, cererea a fost respinsă în totalitate de instanța de recurs pentru motivul că reclamanta nu a fost supusă și nu intenționa să fie supusă unei operații de schimbare a sexului. Tribunalul a motivat că obiectivul reclamantei era acela de a înregistra în actele de stare civilă o condiție predominant psihologică care corespunde identității sale de gen și care privea caracteristicile sexuale atribuite la naștere. Această „afișare publică a unei tulburări interioare” ar determina terții să creadă că interacționează cu o femeie, pe când „persoana era în realitate un bărbat din punct de vedere biologic”. Cele mai grave consecințe ar putea apărea în cazul căsătoriei sau al decesului; reclamanta ar putea ajunge să se căsătorească cu un bărbat, încălcând astfel legislația internă, care interzice căsătoria între persoane de același sex. În fața Curții, reclamanta s-a plâns, în temeiul art. 8 și 14 din Convenție, că a fost discriminată și nu a putut obține recunoașterea juridică a identității de gen din cauză că nu a fost supusă și nu intenționa să fie supusă unei operații de schimbare a sexului.

În ceea ce privește cerința de a fi supusă unei operații de schimbare a sexului pentru a obține recunoașterea juridică a identității de gen, care a fost utilizată pentru a justifica respingerea capetelor de cerere ale reclamantei, Curtea a reafirmat că acceptă pe deplin faptul că protejarea principiului inalienabilității statutului civil, coerența și fiabilitatea datelor de stare civilă și, în general, necesitatea securității juridice sunt în interesul general și justifică aplicarea unor proceduri stricte care vizează, în special, verificarea motivației care stă la baza solicitărilor de modificare a identității de gen. Cu toate acestea, raționamentul rigid al autorităților a plasat-o pe reclamantă, pentru o perioadă nerezonabilă și continuă, într-o situație anormală în care a cunoscut sentimente de vulnerabilitate, umilire și anxietate. Aceasta s-a confruntat cu o dilemă insolubilă, fiind obligată fie să se supună operației, fie să renunțe la exercitarea deplină a dreptului său la respectarea integrității sale fizice, fie să renunțe la recunoașterea identității sale de gen, ceea ce are legătură cu dreptul acesteia la respectarea vieții private. Prin urmare, Curtea a constatat că autoritățile au ignorat echilibrul echitabil care trebuie asigurat între interesul general și interesele individului. Deși la acest moment legislația internă nu conține cerința de a se supune unei operații de schimbare a sexului pentru a obține recunoașterea juridică a genului¹⁰, Guvernul a susținut că jurisprudența națională privind recunoașterea juridică a genului s-a dezvoltat din 2019, când a fost pronunțată hotărârea în cauza reclamantei, în sensul că instanțele nu au mai solicitat cerința efectuării unei astfel de operații. Acest lucru confirmă, de asemenea, faptul că efectuarea unei astfel de operații nu poate fi considerată un aspect relevant atunci când se ajunge la un echilibru echitabil între interesele publice și private aflate în concurență. În concluzie, refuzul autorităților naționale de a recunoaște juridic identitatea de gen a reclamantei în lipsa unei operații de schimbare a sexului a

¹⁰ A se vedea *X și Y împotriva României*, disponibilă în limba română [aici](#), prima hotărâre împotriva României privind recunoașterea juridică a identității de gen.

încălcat dreptul reclamantei la respectarea vieții sale private.

Buhuceanu și alții împotriva României

(23.05.2023, cererea nr. 20081/19 și alte 20)

încălcarea art. 8 (viață privată și de familie; absența oricărei forme de recunoaștere juridică și protecție pentru cuplurile de același sex; motive de interes general ce nu prevalează asupra interesului reclamanților; depășirea de către statul român a marjei de apreciere)

Reclamanții sunt 42 de persoane de același sex și compun 21 cupluri care formează relații stabile. Autoritățile au respins cererile fiecărui cuplu care și-a manifestat intenția de a se căsători pe motiv că erau contrare Codului civil. În anul 2018, autorii uneia dintre cererile de față au contestat în instanță mai multe decizii administrative prin care casele de asigurări de sănătate le-au refuzat dreptul de a fi coasigurat în temeiul contractelor de asigurare de sănătate ale partenerilor lor respectivi. Mai multe instanțe și-au declarat necompetența, în urma căreia cauza a fost plasată pe rolul curții de apel, care, în iunie 2019, a suspendat judecarea cauzei până la pronunțarea unei decizii de către Curtea Constituțională cu privire la cererea sa de interpretare a mai multor dispoziții din dreptul intern privind reforma în domeniul sănătății. Această procedură era încă pendinte la data pronunțării hotărârii Curții.

Curtea a observat că legislația națională română prevede o singură formă de uniune familială, căsătoria heterosexuală. Statul pârât nu a menționat în fața Curții nicio intenție de a o modifica astfel încât să permită cuplurilor de același sex să beneficieze de recunoaștere formală și de un regim juridic de protecție. Prin urmare, situația din statul pârât este în mod clar diferită de cea a unui număr mare de state părți care au încercat să își modifice dreptul intern pentru a asigura protecția efectivă a vieții private și de familie a partenerilor de același sex. Ca atare, Curtea a luat act de adoptarea de către România a unor dispoziții legale cu caracter general mai cuprinzătoare și de interpretarea mai largă dată de Curtea Constituțională conceptului de viață de familie, astfel cum este prevăzut în Constituție. Cu toate acestea, afirmația Guvernului, potrivit căreia ia în considerare beneficiile unei anumite forme de uniune civilă pentru cuplurile de același sex, nu este susținută de dovezi ale unor măsuri concrete luate în vederea oricărei forme de recunoaștere juridică a unor astfel de cupluri. În lipsa recunoașterii formale, în legislația română cuplurile de același sex nu sunt altceva decât uniuni *de facto*, întrucât partenerii nu pot, spre deosebire de cuplurile recunoscute oficial, să reglementeze elemente fundamentale ale vieții cuplului, cum ar fi patrimoniul, subzistența și moștenirea. Aceștia nu ar putea nici să se prevaleze de existența relațiilor lor în fața instanțelor sau a organelor administrative. Pe scurt, reclamanții aveau un interes special să obțină posibilitatea de a încheia o formă de uniune civilă sau de parteneriat înregistrat pentru ca relațiile lor să fie recunoscute și protejate din punct de vedere juridic - sub forma unor drepturi fundamentale specifice cuplurilor care au o relație stabilă și solidă - fără bariere inutile. Prin urmare, regimul juridic român, astfel cum se aplica reclamanților, nu a putut fi utilizat pentru a satisface nevoile de bază ale recunoașterii și protecției cuplurilor de același sex cu o relație stabilă și solidă.

În jurisprudența sa anterioară, Curtea a respins argumentul Guvernului, conform căruia majoritatea românilor dezaprobă uniunile între persoane de același sex, concluzionând că atitudinea negativă sau chiar ostilă a majorității heterosexuale nu poate fi opusă interesului reclamanților ca relațiile lor respective să fie recunoscute și protejate în mod corespunzător prin lege. Curtea a amintit decizia Curții Constituționale¹¹ prin care s-a statuat că persoanele de același sex care formează cupluri stabile au dreptul de a-și exprima personalitatea în aceste relații și de a beneficia, în timp util și în conformitate cu procedurile prevăzute de lege, de recunoașterea juridică și judiciară a drepturilor și obligațiilor corespunzătoare. Propunerile de reformare a regimului familial, în sensul dat acestui concept de Constituție, pentru a-l limita la cuplurile heterosexuale, nu au fost urmate până în prezent. În această privință, Curtea Constituțională a precizat că noțiunea

¹¹ Decizia Curții Constituționale nr. 580 din 20 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial nr. 857 din 27 octombrie 2020.

de familie are un conținut juridic mult mai larg, care include relația din cadrul unui cuplu de același sex. În plus, Curtea nu vede niciun risc pentru instituția căsătoriei - astfel cum este reglementată de cadrul juridic intern - care ar rezulta din acordarea recunoașterii și protecției juridice a uniunilor între persoane de același sex, întrucât aceasta nu ar împiedica cuplurile heterosexuale să se căsătorească sau să beneficieze de avantajele pe care le aduce căsătoria. Prin urmare, aceste argumente nu justifică lipsa oricărei forme de recunoaștere și de protecție juridică a cuplurilor de același sex în speță.

În ceea ce privește argumentele Guvernului referitoare la întinderea marjei de apreciere de care dispun statele părți, Curtea a statuat deja că această marjă este redusă în mod semnificativ atunci când este vorba despre a oferi cuplurilor de același sex posibilitatea recunoașterii și a protecției juridice. Cu toate acestea, statele dispun de o marjă de apreciere mai largă în ceea ce privește stabilirea naturii exacte a regimului juridic care trebuie pus la dispoziția cuplurilor de același sex. Contextul social și cultural al României poate fi luat în considerare în lumina acestuia din urmă. Având în vedere cele de mai sus, niciunul dintre motivele de interes general invocate de Guvern nu prevalează asupra interesului reclamantilor ca relațiile lor respective să fie recunoscute și protejate în mod corespunzător prin lege. În concluzie, statul pârât și-a depășit marja de apreciere și nu și-a îndeplinit obligația pozitivă de a garanta dreptul reclamantilor la respectarea vieții lor private și de familie.

Dalvy împotriva celor 47 state membre

(23.05.2023, cererea nr. 61548/21)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; art. 1; funcționar al Consiliului Europei; hărțuire morală; reclamație administrativă; litigiu în fața Tribunalului Administrativ; imparțialitatea judecătorilor TACE; recuzarea judecătorilor TACE; cale de atac în fața TACE afectată de o „insuficiență vădită”)

Reclamanta a fost angajată la Consiliul Europei începând cu anul 1994 și a lucrat pentru o anumită perioadă la grefa Curții Europene a Drepturilor Omului. Într-un aviz însoțit de recomandări emis la 17 octombrie 2019, Comisia pentru combaterea hărțuirii din cadrul Consiliului Europei a recunoscut că reclamanta fusese victima unei hărțuiri morale la locul său de muncă. În decizia din 31 martie 2020, emisă în urma unei cereri administrative a reclamantei, Secretariatul General al Consiliului Europei, competent să răspundă la cererile adresate de personalul Consiliului Europei, a considerat că organizația¹² nu și-a încălcat obligația de a-i acorda o protecție efectivă împotriva hărțuirii, însă a admis în parte cererea de reparare a prejudiciului moral pretins suferit și i-a acordat suma de 10 000 EUR. Reclamanta a formulat o reclamație administrativă împotriva deciziei respective, pe care Secretarul general, competent să se pronunțe cu privire la reclamațiile administrative formulate de funcționarii Consiliului Europei, a respins-o ca nefondată. Acțiunea reclamantei la Tribunalul Administrativ al Consiliului Europei¹³ a fost, de asemenea, respinsă ca nefondată.

În fața Curții, întemeindu-se pe art. 6 § 1 din Convenție și făcând trimitere la normele privind numirea judecătorilor din TACE, reclamanta a susținut că statele pârâte nu și-au îndeplinit obligația de a-i asigura o protecție echivalentă cu cea prevăzută de Convenție, în măsura în care nu au asigurat că mecanismul de soluționare a litigiilor instituit în cadrul organizației respectă standardele de imparțialitate a instanțelor. Aceasta a susținut că, în practică, aproape întotdeauna foștii judecători ai Curții sunt numiți să facă parte din TACE și există un risc semnificativ ca un funcționar al grefei Curții să fie judecat de o persoană cu care a lucrat sau care îl cunoaște. De asemenea, reclamanta a criticat faptul că litigiul său nu a fost judecat de o instanță imparțială, având în vedere prezența în compunerea TACE a unor foști judecători ai Curții cu care a lucrat pe parcursul carierei sale. A adăugat că faptul că a solicitat TACE să facă publică procedura prin organizarea unei ședințe prin

¹² Cele 47 de state membre la momentul respectiv, denumire informală folosită de TACE.

¹³ Tribunalul Administrativ al Consiliului Europei (TACE) este o instanță administrativă internațională competentă să soluționeze litigiile de muncă dintre funcționarii și foștii funcționari ai Consiliului Europei, precum și succesorii în drepturi ai acestora, și angajatorul acestora.

videoconferință și, mai ales, că a solicitat fără succes recuzarea președintelui său a creat un context ostil care a adus atingere examinării cauzei sale. În sfârșit, a susținut că a fost privată de dreptul la o instanță, arătând că TACE nu s-a pronunțat cu privire la cererea sa de reparare integrală a prejudiciului pretins suferit ca urmare a hărțuirii la care a fost supusă.

Deși a observat că nu există norme în materie de recuzare, atât în statutul, cât și în regulamentul TACE, Curtea a amintit că existența unor proceduri naționale destinate să garanteze imparțialitatea, și anume normele privind abținerea judecătorilor, este un element relevant care trebuie luat în considerare pentru a aprecia imparțialitatea unei instanțe, mai ales dacă temerile reclamantului ar putea fi considerate justificate în mod obiectiv. Sistemul instituit prin normele Consiliului European este în măsură să asigure în mod efectiv o protecție cel puțin echivalentă a dreptului de a fi judecat de o instanță imparțială. Pe de altă parte, din răspunsul judecătorului recuzat adresat reclamantei reiese că TACE examinase și respinsese deja o cerere în care imparțialitatea judecătorilor săi fusese pusă în discuție pentru un motiv similar celui invocat de reclamant. Prin urmare, Curtea nu a putut considera calea de atac în fața TACE ca fiind afectată de o „insuficiență vădită”. În plus, Curtea a arătat că reclamanta nu a făcut decât o afirmație foarte generală cu privire la motivul pentru care repunea în discuție imparțialitatea judecătorului, și anume faptul că „s-au intersectat în mai multe rânduri” pe parcursul carierei sale. Astfel, expunerea reclamantei către TACE nu conținea niciun element de fapt concret referitor la cariera sa sau la raporturile sale de muncă pe care le considera de natură să pună în discuție imparțialitatea judecătorului, iar acesta din urmă nu dispunea de informațiile necesare pentru a constata necesitatea de a se abține. În acest context, Curtea a amintit că, atunci când examinează o cerere de recuzare, examinează natura motivelor pe care se întemeiază o astfel de cerere. În cazul în care reclamantul invocă motive abstracte generale, fără a face referire la fapte concrete și/sau materiale de natură să dea naștere unor îndoieli legitime cu privire la imparțialitatea judecătorului, cererea sa poate fi calificată drept abuzivă.

În ceea ce privește susținerile reclamantei întemeiate pe o lipsă de imparțialitate a membrilor grefei TACE, Curtea a statuat că cerința de imparțialitate în sensul art. 6 § 1 se poate extinde și la funcționarii auxiliari din justiție, precum grefierii sau referenții juridici, în funcție de rolul și de funcțiile lor în sistemul judiciar în cauză. Cu toate acestea, membrii grefei TACE nu fac parte din completurile TACE. În plus, în lipsa unor afirmații ale reclamantei cu privire la fapte concrete, descrierea rolului și a funcțiilor acestora nu permite să se concluzioneze că acestea ar avea un impact asupra imparțialității instanței. Curtea a considerat că statele pârâte aveau dreptul să considere, la momentul transferului puterilor lor suverane, că dispozițiile care reglementează procedura în fața TACE îndeplineau cerințele unui proces echitabil. Ținând seama de particularitățile cadrului legislativ care reglementează TACE, Curtea nu a identificat niciun motiv pentru a considera, având în vedere elementele care i-au fost prezentate de reclamantă, că, în general, protecția acordată acesteia prin mecanismul de control în fața TACE era afectată de o „insuficiență vădită”. Prin urmare, sunt nefondate criticile reclamantei că statele pârâte au aderat la un sistem contrar Convenției și că prezumția de respectare a Convenției de către aceste state nu a fost răsturnată.

În ceea ce privește critica reclamantei că a fost privată de o instanță care să se pronunțe cu privire la cererea sa de reparare integrală a prejudiciului pretins suferit, Curtea a considerat că această parte a capătului de cerere este îndreptată în esență împotriva deciziei TACE, singurul organ care a soluționat litigiul dintre reclamantă și Consiliul European. Niciun stat nu a intervenit în niciun moment, direct sau indirect, în litigiu, iar Curtea nu a identificat, în speță, nicio acțiune sau inacțiune din partea acestor state sau a autorităților acestora de natură să le angajeze răspunderea în temeiul Convenției. Prin urmare, nu se poate afirma că reclamanta s-a aflat în „jurisdicția” statelor pârâte în sensul art. 1 din Convenție.

Temeșan împotriva României

(20.06.2023, cererea nr. 37113/17)

încălcarea art. 6 (proces echitabil; instanță imparțială; temere obiectivă de lipsă de imparțialitate în situația în care judecătorii completului de recurs sunt clienții privați ai băncii care face parte din procedură)

Cauza are ca obiect pretinsa lipsă de imparțialitate a judecătorilor care au soluționat definitiv litigiul de muncă dintre reclamant și angajatorul acestuia. În 1994, reclamantul a fost numit în funcția de președinte al unei bănci comerciale aflate în proprietatea statului. În 1999, banca respectivă a fuzionat cu o bancă comercială de stat, iar reclamantul a fost concediat. A urmat o succesiune îndelungată de acțiuni în instanță între reclamant și banca comercială, dintre care au relevanță pentru speța de față următoarele. În 2003, acțiunea reclamantului pentru reîncadrarea pe postul deținut anterior a fost respinsă de Curtea de Apel București pentru motivul că respectivul contract de muncă devenise nul ca urmare a fuziunii dintre cele două bănci. În urma unei serii de recursuri extraordinare și ordinare, precum și a altor acțiuni în justiție, reclamantul a reușit să obțină o hotărâre judecătorească prin care se dispunea reîncadrarea în muncă și plata de despăgubiri. Cu toate acestea, hotărârea nu a fost executată în totalitate, iar reclamantul nu a fost niciodată repus în funcție. În 2014, banca a inițiat o acțiune în instanță împotriva reclamantului, solicitând constatarea nulității contractului său de muncă începând cu anul 2007. În recurs, în fața Curții de Apel București, cauza a revenit unui complet format din doi judecători, împotriva cărora reclamantul a ridicat excepții și a formulat o cerere de recuzare, motivată de faptul că unul dintre judecători făcuse parte dintr-un complet care soluționase definitiv unul dintre litigiile anterioare dintre reclamant și bancă. Un complet diferit a respins cererea, considerând că participarea unui judecător într-un litigiu care implică aceleași părți și care are același obiect nu este problematică, întrucât autoritatea *res judicata* obținută prin decizia inițială reprezenta o garanție pentru părți. Prin urmare, un judecător nu poate devia de la o soluție anterioară, nu din cauza vanității, ci din cauză că legea nu permite. În sfârșit, instanța a concluzionat că nu există nici o problemă ca ambii judecători ai completului să fie clienți ai băncii și să obțină împrumuturi de la aceasta, fiind una din cele mai importante instituții financiare de pe piață și că era accesibilă judecătorilor și oricărui alt cetățean cu intenția de a contracta un împrumut. În fața Curții, reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 § 1, de lipsa imparțialității judecătorilor din completul curții de apel.

Curtea a observat că, respingând cererea de recuzare a reclamantului, curtea de apel a constatat că banca era cea mai mare bancă de pe piață și a considerat că judecătorii, la fel ca orice persoană, aveau libertatea de a beneficia de serviciile acestei instituții financiare fără a aduce atingere imparțialității lor. În plus, Curtea a observat că, în speță, nu s-a susținut că judecătorii nu au putut obține împrumuturi personale de la alte bănci de pe piață. În opinia Curții, nu este nerezonabil să se presupună că relația unui client cu banca sa este decisivă pentru funcționarea unui împrumut. Băncilor li se acordă în general o anumită putere de apreciere în stabilirea și ajustarea termenilor și condițiilor împrumuturilor. Prin urmare, un judecător care se găsește în poziția unui client privat al unei bănci care face parte din procedura judiciară care urmează să fie soluționată de acest judecător, poate fi perceput în mod rezonabil ca fiind părtinitor. Baniile băncii pot influența în mod conștient sau subconștient procesul decizional al judecătorului, determinându-l să se pronunțe în favoarea băncii. O asemenea stare de fapt ar pune fără îndoială în pericol integritatea procesului judiciar și ar eroda încrederea publică în justiție. Prin urmare, Curtea consideră că situația în care toți membrii completului erau clienți privați ai băncii care era parte în procedură în fața acestora, după ce au obținut împrumuturi de la aceasta, ar fi putut stârni temeri legitime în privința faptului că respectivul complet nu ar aborda cauza cu imparțialitatea necesară. Faptul că unul dintre judecători participase la pronunțarea unei hotărâri care privea un set de proceduri civile între aceleași părți poate fi considerat ca o sporire și mai mare a temerilor reclamantului că judecătorilor în cauză le lipsește imparțialitatea. În opinia Curții, circumstanțele de mai sus au justificat în mod obiectiv temerea reclamantului potrivit căreia judecătorii completului Curții de Apel București nu aveau imparțialitatea necesară și, în consecință, art. 6 § 1 din Convenție a fost încălcat în

ceea ce privește cerința unei instanțe imparțiale.

Czajkowski împotriva României

(5.09.2023, cererea nr. 37024/20)

încălcarea art. 8 (returnare copii; executare silită; ordin de returnare; măsuri insuficiente luate de autorități)

Cauza se referă la neexecutarea unui ordin de returnare a doi minori la reședința lor obișnuită din Spania, în temeiul Convenției de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii. Printr-o decizie pronunțată în urma acțiunii de divorț formulată de reclamant, cetățean spaniol și tatăl celor 2 minori, curtea de apel a dispus returnarea copiilor în Spania. Instanța a reținut că acuzațiile de „risc grav” aduse de mama copiilor nu au fost demonstrate în mod convingător, precum și că aceasta nu a adus nicio dovadă din partea autorităților spaniole, fie că era vorba despre protecția copilului, poliție sau parchet, sau orice altă autoritate, în sprijinul susținerilor sale potrivit cărora copiii ar fi fost supuși unui risc de violență din partea tatălui lor. Judecătoria a admis cererea depusă de reclamant prin intermediul unui birou de executor judecătoresc și a inițiat procedura de executare silită, în temeiul art. 911 C proc. pen. În fața Curții, reclamantul s-a plâns de neexecutarea ordinului de returnare, precum și de refuzul instanțelor române de a stabili drepturi provizorii de contact între el și copiii săi.

Curtea a reținut că, deși instanțele au dispus reîntoarcerea copiilor în Spania, această decizie a rămas neexecutată cel puțin 4 ani, până la introducerea cererii în fața sa, în pofida faptului că reclamantul a inițiat în mod activ procedura de executare și a solicitat asistența diferitelor autorități. Astfel, este evident că măsurile luate până în prezent de autorități nu au fost suficiente, în timp util sau adecvate pentru a asigura reîntoarcerea copiilor, chiar și în condițiile speciale în care copiii s-au opus în mod clar plecării lor în Spania. Curtea a mai reținut că executorul judecătoresc nu a organizat decât două întâlniri între părți și nu a solicitat alte măsuri împotriva mamei copiilor, deși erau disponibile opțiuni precum o amendă în temeiul art. 188 C. proc. pen. sau asistența polițienească și a experților în protecția copilului în cursul actelor de executare, fără a exercita presiuni sau a acționa cu violență împotriva copiilor, astfel cum se prevede la art. 911 C. proc. pen. Curtea a constatat că, în aceste circumstanțe deosebit de dificile, autoritatea de protecție a copilului a oferit doar un ajutor limitat pentru a spori șansele de executare. Nu a reieșit că autoritățile locale au încercat să identifice cauzele rezistenței copiilor și să le soluționeze în consecință. Art. 8 din Convenție impune autorităților să ia măsuri de reconciliere a intereselor contradictorii ținând cont de interesul superior al copilului. Numai după epuizarea acestor măsuri se consideră că autoritățile naționale și-au îndeplinit obligațiile pozitive care le revin în temeiul art. 8.

În concluzie, Curtea a constatat că, în pofida urgenței inerente a aspectelor referitoare la relațiile dintre părinți și copiii lor, autoritățile naționale nu au luat măsuri suficiente și adecvate, astfel cum se putea cere în mod rezonabil în împrejurările speței, pentru a pune în executare de urgență ordinul de returnare, permițând astfel să nu producă efecte timp de peste 4 ani. În speță nu a reieșit că măsuri mai adecvate pentru a facilita cooperarea, în comparație cu cele deja luate, ar fi pus în pericol interesul superior al copiilor sau ar fi adus atingere drepturilor acestora. Prin urmare, nu au fost invocate motive relevante și suficiente pentru a justifica neexecutarea ordinului de returnare pe o perioadă atât de lungă de timp.

Shammat împotriva României

(4.07.2023, cererea nr. 15807/14)

încălcarea art. 8 (divulgarea de date personale de către o autoritate publică locală; publicare într-un ziar local; prejudiciu moral; despăgubire insuficientă)

În cauză, un cotidian local a publicat, în 3 ediții, o listă cu persoanele din localitate care nu și-au plătit obligațiile fiscale. Ziarul a publicat numele și adresa de domiciliu a tuturor debitorilor, inclusiv a reclamantului și a mamei acestuia, și a menționat sumele integrale datorate. Reclamantul a formulat o acțiune în răspundere civilă împotriva

autorităților locale, solicitând publicarea de scuze în cotidianul respectiv și suma de 10 000 EUR cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral cauzat prin publicarea ilegală a datelor lor cu caracter personal. Instanțele interne au admis în parte acțiunea, constatând că publicarea datelor cu caracter personal ale celor doi reclamânți (numele complet și adresa de domiciliu) în trei ediții separate ale ziarului local a avut loc fără consimțământul acestora și, prin urmare, cu încălcarea Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor fizice cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date. Publicarea unei liste a persoanelor care nu și-au îndeplinit obligațiile fiscale nu a fost nici o măsură în interesul public, nici o prerogativă a autorităților publice; prin urmare, prejudiciul moral suferit de reclamânți ca urmare a publicării numelor, adreselor și cuantumului obligațiilor fiscale a fost cert. Cu toate acestea, instanțele interne nu au fost în măsură să constate faptul că percepția publică a fost modificată ca urmare a publicării în cauză. Referindu-se la jurisprudența relevantă a Curții, au aplicat considerații echitabile pentru a garanta că sumele acordate sunt proporționale cu intensitatea și gravitatea intereselor prejudiciate și au concluzionat că suma de 1 000 EUR pentru fiecare reclamant este suficientă pentru a repara prejudiciul suferit.

Fără a repune în discuție marja de apreciere a instanțelor naționale în stabilirea cuantumului despăgubirilor considerate proporționale cu prejudiciul suferit de reclamant, Curtea a reafirmat că orice limită impusă unei asemenea despăgubiri nu trebuie să fie de natură să priveze persoana de intimitatea sa și, prin urmare, să lipsească dreptul consacrat la art. 8 de conținutul său efectiv. Având în vedere atât valoarea minimă a despăgubirilor acordate cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral, cât și lipsa unei justificări suficiente pentru acordarea unui asemenea quantum, Curtea a considerat că reparația este insuficientă, iar reclamantul poate pretinde că este o „victimă” a încălcării drepturilor sale prevăzute la art. 8.

Curtea a reținut că divulgarea de către o autoritate publică a unor informații referitoare la viața privată a reclamantului unor terți, informații publicate în mod repetat în revista locală, a reprezentat o ingerință în viața sa privată în sensul art. 8. Astfel, ingerința menționată a fost confirmată de instanțele naționale, iar existența sa nu a fost contestată de părți. Instanțele naționale au constatat, de asemenea, că măsura incriminată a fost adoptată încălcând dispozițiile legale interne privind protecția datelor. Deși a considerat că este deosebit de important, într-un domeniu atât de delicat precum protecția datelor, ca dreptul intern să prevadă garanții adecvate pentru descurajarea unor astfel de dezvăluiri și publicarea ulterioară a datelor cu caracter personal, Curtea a concluzionat că publicarea datelor cu caracter personal ale reclamantului în ziarul local nu a fost „conformă cu legea”. În consecință, a existat o încălcare a dreptului acestuia la respectarea vieții sale private, drept protejat de art. 8 din Convenție.

Vasile Sorin Marin împotriva României

(3.10.2023, cererea nr. 17412/16)

încălcarea art. 4 din Protocolul nr. 7 (*non bis in idem*; tulburare a ordinii și liniștii publice; amendă contravențională; procedură penală inițiată în paralel; natura penală a contravenției în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7)

Reclamantul din prezenta cauză a fost amendat contravențional în baza art. 2 pct. 24 din Legea nr. 61/1991¹⁴ pentru provocarea și participarea la un scandal într-un club de noapte din Bacău. În aceeași zi a fost pusă în mișcare acțiunea penală împotriva reclamantului și a altor persoane pentru aceleași evenimente. După 6 luni, acesta a fost condamnat la pedeapsa cu închisoarea cu suspendare în baza art. 321 alin. (2) C. pen. Curtea de apel a confirmat hotărârea instanței de fond, reținând că reclamantul a fost inițial sancționat contravențional pentru provocarea de scandal în public, fiind ulterior trimis în judecată pentru fapte care depășeau gradul de gravitate al unei contravenții, și anume „pentru tulburarea gravă a ordinii și liniștii publice în contextul comiterii de acte violente,

¹⁴ Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 125 din 18 februarie 2020.

amenințări și distrugere de proprietate”.

În plângerea adresată Curții, reclamantul a susținut că a fost judecat și condamnat de două ori pentru aceeași infracțiune, cu încălcarea drepturilor sale protejate prin art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție¹⁵; cele două forme de pedeapsă în cauză au fost de natură penală, „infracțiunea” minoră - contravenția - fiind aplicabilă publicului larg și ambele au avut o funcție preventivă și represivă.

Curtea a constatat, în primul rând, că natura contravenției pentru care reclamantul a fost sancționat era de natură penală, astfel încât putea să fie inclusă în cadrul expresiei „procedură penală” utilizată la art. 4 din Protocolul nr. 7. Astfel, deși amenda aplicată în speță nu avea un quantum substanțial, totuși natura ei era punitivă, scopul său nu era de a compensa prejudiciul cauzat, ci de a-l împiedica pe reclamant să comită din nou o infracțiune.

În al doilea rând, Curtea nu a fost de acord cu existența a 2 „infracțiuni”, astfel cum au arătat instanțele naționale: prima faptă a constituit o tulburare fără elemente de violență fizică, în măsura în care cuvântul „scandal” implica simplul abuz verbal, iar în cazul celei de-a doua, fapta a fost mai contextualizată și descrisă ca fiind o „tulburare gravă a ordinii și liniștii publice în contextul comiterii unor violențe, amenințări și distrugerii de proprietate”. Curtea a reținut că noțiunea „scandal”, în măsura în care nu este definită în mod specific în dreptul penal intern relevant, trebuie interpretată în conformitate cu semnificația sa comună, care sugerează o anumită idee de violență, fie verbală, fie fizică, îndreptată împotriva persoanelor și/sau a bunurilor. Astfel, acuzațiile penale formulate împotriva reclamantului au constat în totalitate din elementele contravenției și, dimpotrivă, conținutul contravenției nu a avut elemente care nu au fost incluse în infracțiunea de săvârșirea căreia reclamantul a fost acuzat.

Deși obiectivele ambelor sancțiuni au fost descurajarea și pedepsirea, Curtea a observat că amenda aplicată în cadrul procedurii administrative era specifică comportamentului în cauză și, prin urmare, diferită de „nucleul dur al dreptului penal”. Curtea a observat, de asemenea, că comportamentul reclamantului a reprezentat mai degrabă un incident unic decât un tipar al unui astfel de comportament. În plus, procedura penală a fost inițiată împotriva reclamantului chiar înainte de aplicarea amenzii contravenționale. Prin urmare, procedura penală nu poate fi considerată un răspuns complementar la comportamentul ilegal al reclamantului, destinat soluționării unei situații continue de violență. Menționând că duplicarea procedurilor și sancțiunilor poate fi permisă numai în condițiile prevăzute și definite în mod exhaustiv de norme clare și precise care permit persoanelor să anticipeze care acțiuni sau inacțiuni pot face obiectul unei asemenea duplicări, garantând astfel că dreptul garantat de art. 4 din Protocolul nr. 7 nu este repus în discuție ca atare și că securitatea juridică este menținută, Curtea a considerat că, în speță, reclamantul nu avea niciun motiv să prevadă că comportamentul său ar fi putut avea consecințe precum inițierea unei proceduri administrative pentru un anumit incident individual, precum și a unei proceduri penale pentru același incident.

În consecință, Curtea a constatat că cele două seturi de proceduri nu au fost coroborate în mod integrat, astfel încât să formeze un întreg coerent, încălcând astfel criteriul „bis” prevăzut la art. 4 din Protocolul nr. 7.

Anghelache și alții împotriva României

(21.11.2023, cererea nr. 44628/19)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; spor pentru condiții de muncă vătămătoare acordat în mod discriminatoriu; jurisprudență divergentă)

Cei 56 reclamânți sunt angajați ai Direcției Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor. În temeiul Legii-cadru privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice

---

¹⁵ Trimiterile din text se fac la Convenția europeană a drepturilor omului și protocoalele ulterioare, disponibile [aici](#), precum și la Regulamentul Curții, disponibil [aici](#).

nr. 153/2017¹⁶ și a HG nr. 917/2017¹⁷, toți angajații DSVSA au primit un spor pentru condiții de muncă vătămătoare; reclamanții au fost însă excluși. După ce acțiunea acestora în contencios administrativ a fost admisă de tribunal, curtea de apel a respins-o în recurs cu motivarea că reclamanții nu au urmat procedura contestației în fața ordonatorului de credite, prevăzută de art. 37 din Legea nr. 153/2017. Instanța de recurs a admis observațiile angajatorului, potrivit cărora, în conformitate cu art. 38 alin. (3) lit. a) și (6) din lege, aceste sporuri urmau să fie acordate începând cu 2018, în cazuri excepționale limitate la angajații ale căror salarii, ca urmare a creșterii lor la sfârșitul anului 2017, ajunseseră la un nivel specific, astfel cum se prevedea în lege. În urma recursului în interesul legii al Avocatului Poporului, Înalta Curte de Casație și Justiție a pronunțat decizia nr. 27/2020¹⁸ în care a stabilit că sporurile trebuiau acordate în conformitate cu Legea nr. 153/2017, și anume în legătură cu nivelurile progresive ale salariilor. Înalta Curte a confirmat că dispozițiile erau discriminatorii¹⁹, dar a considerat că, în măsura în care această discriminare fusese creată de lege, instanțele nu erau în măsură să o remedieze prin pronunțarea unor decizii individuale în contradicție cu legea menționată. În plus, Înalta Curte a menționat că un proiect de lege care vizează acordarea sporurilor tuturor angajaților care lucrează în condiții vătămătoare era așteptat în procedura legislativă din fața Parlamentului.²⁰

În fața Curții, reclamanții s-au plâns, în temeiul art. 6 § 1 și 14 din Convenție, precum și al art. 1 din Protocolul nr. 12, de o practică judiciară divergentă a curților naționale de apel și că cererile lor pentru acordarea de sporuri salariale rezultate din activitatea lor în „condiții de muncă vătămătoare” fuseseră respinse în timp ce cererile altor colegi care lucrau în condiții similare fuseseră admise.

Curtea a considerat că nu este necesar să se stabilească dacă, anterior interpretării dispozițiilor legale în cauză de către ICCJ, jurisprudența divergentă a instanțelor naționale a fost profundă și îndelungată în sensul jurisprudenței Curții. Curtea a reținut că important a fost faptul că mecanismul național de depășire a acestor inconsecvențe a fost utilizat pentru o perioadă relativ scurtă (aproximativ trei ani, începând cu ianuarie 2018, când legislația pe care reclamanții și-au întemeiat acțiunile a intrat în vigoare, până la sfârșitul anului 2020, când ICCJ a pronunțat decizia în interesul legii, stabilind că sporurile urmau să fie acordate în modul prevăzut de Legea nr. 153/2017, astfel încât jurisprudența ar fi trebuit să devină unitară. În acest context, Curtea a reiterat că, deși hotărârile de respingere a acțiunilor reclamanților au fost pronunțate înainte ca ICCJ să ofere o interpretare uniformă a textelor legale criticate, situația reclamanților a părut poate mai regretabilă, având în vedere că realizarea unei interpretări coerente a dreptului poate dura, iar perioadele de jurisprudență contradictorie pot fi, așadar, tolerate fără a submina principiul securității juridice. În cele din urmă, Curtea a reținut că reclamanții au beneficiat de o procedură contradictorie în care au putut să prezinte elemente de probă, iar argumentele lor au fost examinate în mod adecvat de instanțe. Concluziile acestora din urmă și interpretarea dreptului relevant nu pot fi considerate în mod vădit arbitrar sau nerezonabile.

¹⁶ Legea-cadru privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice nr. 153/2017 a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 492 din 28 iunie 2017.

¹⁷ HG nr. 917/2017 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind stabilirea locurilor de muncă, a categoriilor de personal, a mărimii concrete a sporului pentru condiții de muncă, precum și a condițiilor de acordare a acestuia pentru familia ocupațională de funcții bugetare „Administrație” din administrația publică centrală; a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 1039 din 29 decembrie 2017.

¹⁸ Decizia ICCJ nr. 27/2020 din 26 octombrie 2020 a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 71 din 22 ianuarie 2021.

¹⁹ Această discrepanță a fost stabilită și de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării în hotărârea nr. 589 din 18 septembrie 2019, disponibilă [aici](#).

²⁰ Prin Legea nr. 229/2020 pentru completarea art. 38 din Legea-cadru privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice nr. 153/2017, publicată în Monitorul Oficial nr. 1030 din 4 noiembrie 2020, la art. 38 a fost introdus alin. (9), cu următorul cuprins: „Pentru personalul din structura Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor și a unităților din subordinea acesteia, care ocupă funcții și își desfășoară activitatea în condiții ce impun acordarea sporurilor specifice, stabilite potrivit prezentei legi, personal care nu a avut în plată sporuri în luna decembrie 2019, respectiv pentru personalul nou-încadrat, cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar se acordă prin raportare la salariul de bază aflat în plată.”

Schiopu împotriva României

(21.11.2023, cererea nr. 22128/18)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; subofițer de poliție; retragere certificat ORNISS; anchetă penală)

Reclamantului, subofițer de poliție la momentul faptelor, i-a fost eliberat, în calitate sa de șef al poliției municipale, un certificat de securitate ORNISS. Acesta a fost vizat de o anchetă penală pentru abuz în serviciu; deși parchetul a clasat dosarul, Direcția Generală de Protecție Internă a Ministerului de Interne i-a retras certificatul ORNISS. În consecință, reclamantul a fost demis din funcția de șef al poliției de către șeful inspectoratului județean de poliție pe motiv de retragere a certificatului de securitate. Ulterior, acesta a obținut un nou asemenea certificat și a ocupat poziția de ofițer în cadrul poliției. Printr-o acțiune în contencios administrativ, a solicitat anularea deciziei de demitere din funcție și actelor administrative de retragere a certificatului de securitate, precum și reintegrarea în funcția deținută anterior și plata diferenței salariale. Curtea de apel, în primă instanță, și Înalta Curte de Casație și Justiție, în recurs, au respins acțiunea cu argumentul că, în temeiul art. 10 alin. (3) din Legea nr. 182/2002²¹, în cazul în care apar indicii că menținerea unui certificat de securitate nu mai este compatibilă cu interesele de securitate, DIPI trebuia să efectueze verificări pentru a identifica riscurile legate de gestionarea datelor clasificate. Or, în speță, din înscrisurile depuse la dosar reieșea că existau indicii serioase cu privire la comiterea de către reclamant a unor fapte de natură să îl plaseze într-o situație de incompatibilitate în sensul art. 160 lit. f) din HG nr. 585/2002.²²

În fața Curții, invocând art. 6 § 1, reclamantul a criticat faptul că nu a putut lua cunoștință de motivele care au justificat retragerea certificatului său de siguranță.

Curtea a reținut că, deși persoana în cauză a introdus o singură acțiune în fața tribunalului, acesta din urmă a considerat oportun să disjungă capătul de cerere referitor la anularea retragerii certificatului de securitate pentru a-l supune judecării în prealabil. Totuși, acest capăt de cerere privea numai un eventual drept de acces la documente clasificate, drept care nu este garantat ca atare de Convenție. Fără îndoială, a existat o legătură de substanță între retragerea certificatului și demiterea reclamantului, astfel cum a fost recunoscut de tribunal, care a considerat necesar să disjungă examinarea părții din acțiune referitoare la anularea deciziei de demitere. Deși tribunalul a reintrodus pe rolul său ulterior această parte a acțiunii, nu a putut decât să constate perimarea ca urmare a inacțiunii persoanei în cauză de a acționa în cursul celor șase luni de la încetarea motivului de suspendare.

În pofida trimiterii, în cadrul procedurii interne referitoare la anularea actelor administrative, la comiterea unor „fapte” de către reclamant, Curtea nu a putut concluziona cu certitudine că retragerea certificatului de securitate la finalul unei proceduri administrative a fost motivată de același comportament precum cel care a făcut obiectul unei anchete penale. Cu titlu suplimentar, Curtea a constatat că rezultatul anchetei penale nu era determinant pentru procedura administrativă. Clasarea dosarului fără alte urmări nu poate împiedica, în nicio situație, din punct de vedere juridic, retragerea certificatului de securitate al reclamantului în cadrul unei proceduri administrative concomitente, care este perfect independentă atât în ceea ce privește condițiile sale de punere în aplicare, cât și în regimul său procedural. În consecință, procedura administrativă privind retragerea certificatului de securitate al reclamantului nu a avut suficiente legături cu ancheta penală pentru a se afla în cadrul art. 6 § 2 din Convenție.

²¹ Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 248 din 12 aprilie 2002.

²² HG nr. 585/2002 pentru aprobarea Standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 485 din 5 iulie 2002.

Obștea de Pădure Porceni Pleșa și Composesoratul Piciorul Bătrân Banciu împotriva României

(28.11.2023, cererile nr. 46201/16 și 47379/18)

încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 (imposibilitatea exploatării fondului forestier; zone protejate; compensații prevăzute prin lege organică; imposibilitatea acordării lor din cauza nepublicării normelor metodologice de către Guvern)

Cele două asociații reclamante de proprietari forestieri s-au plâns, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, că, în pofida unui drept recunoscut de lege, nu au primit compensații pentru faptul că nu au putut să exploateze pădurile deținute din cauza clasificărilor acestora drept zone naturale protejate în cadrul rețelei europene „Natura 2000”.

Curtea a observat, în primul rând, că nu dreptul reclamanților de a primi o despăgubire, în sine, a fost contestat de guvernul pârât și nici de instanțele naționale, ci numai modalitățile practice de plată a acestor despăgubiri, care nu au fost încă stabilite printr-o hotărâre a guvernului. Acest drept la despăgubire poate fi calificat drept „bun” din moment ce face obiectul unei cereri certe având un temei legal²³, cuantumul său a fost stabilit de autoritățile administrative competente²⁴ și nu a fost contestat, nici cu privire la existența, nici la întinderea sa, în cadrul procedurii judiciare interne aferente cauzei.

În al doilea rând, Curtea a constatat că asociațiile reclamante nu au criticat o acțiune a statului, ci inacțiunea acestuia, în special neadoptarea normelor metodologice de acordare a compensațiilor la care aveau dreptul. În speță, nu a existat nicio îndoială că a existat o legătură de cauzalitate între întârzierea statului de a legifera și nedespăgubirea asociațiilor reclamante pentru imposibilitatea de a exploata pădurile lor clasificate drept zone protejate „Natura 2000”. În speță, neadoptarea și nepublicarea de către guvern a normelor metodologice necesare pentru acordarea despăgubirii la care acestea aveau dreptul, fapt recunoscut de către Guvern, pot fi considerate un obstacol în calea exercitării efective a dreptului protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1 sau o lipsă a punerii în aplicare a acestui drept.

Curtea a reținut că Guvernul a prezentat Comisiei Europene un proiect de hotărâre de guvern de aprobare a normelor metodologice pentru acordarea de ajutoare de stat pentru compensații reprezentând contravaloarea masei lemnoase pe care proprietarii nu o recoltează datorită funcțiilor de protecție stabilite prin amenajamente silvice și a costurilor gestionării durabile a pădurilor.²⁵ Cu toate acestea, hotărârea respectivă nu a fost publicată în Monitorul Oficial din cauza retragerii sale de la publicare. Curtea a constatat că, până în prezent, la mai mult de zece ani de la decizia Comisiei Europene de validare a propunerilor guvernului de calculare a compensației menționate, proiectul de hotărâre care conține normele metodologice nu a fost încă publicat și nu a fost efectuată nicio plată către prima asociație reclamantă pentru anul 2013 sau către a doua asociație reclamantă pentru perioada 2010-2014, în pofida faptului că acestea, deși legea le interzice exploatarea pădurilor lor ca urmare a calificării acestora în zone naturale protejate, au asigurat, în aceste perioade, întreținerea lor obligatorie pe cheltuiala proprie. Chiar dacă anumite întârzieri pot fi justificate în împrejurări excepționale, Guvernul nu a prezentat nicio explicație în speță cu privire la nepublicarea normelor metodologice.

În concluzie, Curtea a considerat că inacțiunea prelungită a statului în ceea ce privește adoptarea și publicarea normelor metodologice au împiedicat punerea în aplicare a OG nr. 14/2010²⁶ și a art. 99 din Legea nr. 46/2008. Prin urmare, principiul legalității nu a

²³ Legea nr. 46/2008 - Codul silvic, publicată în Monitorul Oficial nr. 238 din 27 mai 2008, prevede la art. 97-99 acordarea de compensații reprezentând contravaloarea produselor pe care proprietarii nu le recoltează. De asemenea, se prevede că normele metodologice de acordare a acestor sume se aprobă prin hotărâre de guvern în termen de **90 de zile** de la aprobarea codului.

²⁴ Compensațiile au fost stabilite prin acte - documente justificative și centralizatoare - emise de un inspectorat teritorial de regim silvic și de vânătoare, precum și de o regie publică silvică locală.

²⁵ Proiectul de hotărâre a fost aprobat de Comisie. A se vedea și decizia C(2012) 5166 final, disponibilă [aici](#).

²⁶ OG nr. 14/2010 privind măsuri financiare pentru reglementarea ajutoarelor de stat acordate producătorilor agricoli, începând cu anul 2010, a fost publicată în Monitorul Oficial, nr. 71 din 30 ianuarie 2010.

fost respectat. Pe de altă parte, Guvernul nu a susținut că nepublicarea normelor metodologice și neplata despăgubirilor care rezultă din aceasta ar fi urmărit un obiectiv legitim. Astfel, după ce a constatat că ingerința în cauză nu era „legală” în sensul jurisprudenței sale și că nu urmărea un obiectiv legitim, Curtea nu a mai considerat necesar să examineze dacă a fost menținut un just echilibru între cerințele interesului general al comunității și imperativele de protecție a drepturilor individuale.

BCR Banca pentru Locuințe S.A. împotriva României

(5.15.2023, cererea nr. 4558/20)

decizie de inadmisibilitate (art. 1 din Protocolul nr. 1; bancă pentru economisire și creditare; prime de stat; audit al Curții de Conturi; gestionare defectuoasă)

Societatea reclamantă este o societate privată, bancă pentru economisire și creditare în sistem colectiv pentru domeniul locativ, și își desfășura activitatea în baza Legii nr. 541/2002.²⁷ Pentru a stimula participarea la sistemul Bauspar, autoritățile naționale au decis să ofere societăților de construcții și clienților acestora anumite beneficii financiare și fiscale care nu erau disponibile băncilor obișnuite. Printre altele, persoanele care semnau un contract de economisire și împrumut cu o asemenea bancă, putea beneficia de o primă de stat. Prima era acordată anual pe toată durata perioadei de economisire. Pentru a beneficia de aceasta, un client trebuia să îndeplinească anumite condiții, iar societățile pentru economisire și creditare trebuiau să includă o clauză în toate contractele prin care erau autorizate să solicite prima în numele clienților lor. Până în 2015, societatea reclamantă încheiase peste 500 000 de contracte de economisire și creditare.

În 2015, Curtea de Conturi a desfășurat un audit privind modul în care societatea reclamantă a gestionat primele de stat acordate clienților săi. Raportul a constatat că prejudiciul total cauzat bugetului de stat ca urmare a acțiunilor societății reclamante era estimat la aproximativ 60 mil. EUR. Raportul a arătat, de asemenea, că, în conformitate cu prevederile OUG nr. 99/2006, societatea reclamantă era un fidejutor răspunzător în solidar cu clienții săi pentru primele primite ilegal de aceștia din urmă. Prin urmare, aceasta trebuia să restituie Ministerului Dezvoltării Regionale și Locuinței suma menționată, precum și penalitățile corespunzătoare pentru nerespectarea obligațiilor legale (aprox. 12,5 mil. EUR).

În cadrul procedurii administrative, contestația societății reclamante împotriva raportului menționat a fost respinsă de departamentul de specialitate al Curții de Conturi, iar contestația împotriva acestei decizii a fost respinsă de Comisia de soluționare a contestațiilor. S-a reținut, în cadrul recursului grațios, că societatea reclamantă trebuia să își revizuiască practicile interne și să remedieze deficiențele constatate. În plus, aceasta avea obligația imediată și permanentă de a solicita clienților care au solicitat eliberarea de prime de stat dovezi că acestea erau utilizate pentru activități legate de locuințe. De asemenea, având în vedere răspunderea sa solidară cu clienții săi, era necesar să se stabilească întinderea exactă a prejudiciului cauzat, să ia măsuri de remediere și să plătească penalitățile corespunzătoare. Acțiunea în contencios administrativ a societății reclamante a fost respinsă de curtea de apel și, în recurs, de Înalta Curte de Casație și Justiție. Instanțele au stabilit că concluziile organelor Curții de Conturi erau legale și întemeiate pe o interpretare corectă a art. 312 alin. (1) din OUG nr. 99/2006. Potrivit acestei dispoziții, art. 311 alin. (1) din ordonanța de urgență și art. 7 alin. (3) din normele de aplicare, baza de calcul a primei anuale o reprezenta suma economisită de o persoană în cursul unui an relevant. Această sumă consta din banii rămași în contul persoanei la sfârșitul

²⁷ Legea nr. 541/2002 privind economisirea și creditarea în sistem colectiv pentru domeniul locativ (sistemul Bauspar) a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 733 din 8 octombrie 2002. A fost abrogată prin OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, publicată în Monitorul Oficial nr. 1027 din 27 decembrie 2006. Ordonanța de urgență a fost modificată și completată prin Legea nr. 164/2018, publicată în Monitorul Oficial nr. 626 din 19 iulie 2018. *Normele metodologice pentru aplicarea prevederilor cap. V din titlul II partea a II-a din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobate prin Ordinul ministrului dezvoltării regionale și locuinței și al ministrului finanțelor publice nr. 509/2.471/2009, au fost modificate prin Ordinul nr. 1156/1697/2019, publicat în Monitorul Oficial nr. 170 din 4 martie 2019.*

anului după deducerea taxelor de către societatea reclamantă. Disputa dintre părți privind interpretarea dispoziției sus-menționate a fost generată de practica societății reclamante, iar nu de faptul că dispoziția legală nu era clară sau previzibilă. Societatea reclamantă a ales să deducă taxele percepute de aceasta din sumele aflate în cont, nu separat. Dacă societatea reclamantă ar fi ales această din urmă opțiune, disputa părților nu ar mai fi existat.

Prin cererea adresată Curții, societatea reclamantă s-a plâns, printre alte capete de cerere, de faptul că autoritățile naționale au încălcat dreptul acestora la respectarea bunurilor sale, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1. A susținut că ingerința nu a fost prevăzută de lege și s-a întemeiat pe o lege care nu era nici previzibilă, nici precisă. În plus, a dat naștere unei interpretări a legislației relevante de către Curtea de Conturi și de către Înalta Curte de Casație și Justiție care nu fusese previzibilă și a cauzat divergențe în practicile administrative și judiciare consacrate, a dezvăluit inconsistențe, întâzieri și o lipsă de coerență în acțiunile autorităților și a impus o sarcină directă și disproporționată.

Curtea a constatat că societatea reclamantă trebuie să fi știut că toate operațiunile și avantajele sale legate de prime și, în cele din urmă, de capacitatea sa de a-și continua activitatea și de a primi avantajele aferente depind de legalitatea acțiunilor sale, în lipsa cărora acestea ar fi putut fi afectate cu efect retroactiv. Autoritățile par să nu fi avut nicio reacție la acțiunile și practicile comerciale ale societății reclamante în perioada iulie 2008 - octombrie 2015. Cu toate acestea, Curtea a reiterat faptul că absența unei reacții din partea autorităților într-o anumită perioadă de timp nu ar fi trebuit să fie înțeleasă de societatea reclamantă în sensul că procedura de recuperare a primelor de stat și sancțiunile corespunzătoare nu ar fi putut fi aplicate în cazul său. În deciziile emise și hotărârile pronunțate împotriva societății reclamante, autoritățile naționale au considerat-o responsabilă pentru situație, invocând comportamentul său înșelător și repunând în discuție atât practicile sale comerciale, cât și buna sa credință. Societatea reclamantă s-a apărat împotriva acestor afirmații, invocând argumente care, în fapt, susțineau că dispozițiile relevante ale ordonanței de urgență și normele sale de aplicare nu erau clare și previzibile. Cu toate acestea, instanțele naționale au examinat argumentele sale și le-au respins, prezentând motive care nu par arbitrare sau în mod vădit nerezonabile.

Curtea a reafirmat că este sensibilă la natura subsidiară a rolului său și că nu poate acționa ca instanță de al patrulea grad de jurisdicție și nu poate revizui alegerile instanțelor naționale cu privire la interpretarea dispozițiilor legale și la consecvențele care pot rezulta, și nici nu poate interveni pur și simplu pentru că au existat hotărâri judecătorești contradictorii. Pentru Curte, atât timp cât nu există o evidență de arbitrar, examinarea existenței și a impactului unor asemenea decizii contradictorii asupra drepturilor reclamantilor în temeiul art. 6 sau asupra drepturilor de proprietate nu presupune examinarea relevanței abordării pe care instanțele naționale au ales să o adopte. Prin urmare, chiar dacă interpretarea realizată de instanțele naționale nu a fost favorabilă societății reclamante, efectele unei astfel de interpretări nu pot fi considerate, în sine, incompatibile cu Convenția. În consecință, Curtea a constatat că, în împrejurările particulare ale cauzei, era de așteptat ca presupusul drept al clienților societății reclamante la fondurile sau la dobânda eliberată sau în așteptarea eliberării acestora și, în cele din urmă, capacitatea societății reclamante de a continua să se bucure de activitatea sa și avantajele corespunzătoare să poată fi repuse retroactiv în discuție.

Țimpău împotriva României

(5.12.2023, cererea nr. 70267/17)

neîncălcarea art. 6 și art. 8 (profesor de religie ortodoxă; abateri disciplinare; încetare a contractului de muncă în urma retragerii binecuvântării de către arhiepiscopie; necompetența instanțelor laice; competența exclusivă a instanțelor ecleziastice)

Reclamanta era un profesor de religie ortodoxă la un liceu din Câmpulung Moldovenesc cu o experiență de peste 20 de ani. În urma pronunțării deciziei Curții

Constituționale prin care s-a stabilit că religia este o materie de studiu opțională²⁸, o mare majoritate de elevi a ales să nu se înscrie la orele de religie. Reclamanta însă nu a ținut cont de noile orientări și tuturor elevilor respectivi le-a trecut absențe în catalog. În consecință, s-au creat tensiuni între părinți și conducerea școlii, iar o inspecție de la inspectoratul școlar județean a stabilit că reclamanta a comis abateri disciplinare. Inspectoratul a comunicat aceste informații, împreună cu informații privind activitatea profesională a reclamantei, Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților care a decis să-i retragă acesteia binecuvântarea care îi acorda dreptul să profeseze și a solicitat inspectoratului și directorului școlii să pună în aplicare decizia. În consecință, printr-o decizie a directorului școlii, contractul de muncă al reclamantei a încetat în baza art. 18 alin. (3) din Legea nr. 1/2011²⁹, art. 9 alin. (17) din Ordinul nr. 4895/2014³⁰, art. 4 din Protocolul nr. 9217/5120/2014³¹, art. 32 alin. (2) și (3) din Legea nr. 489/2006³², art. 56 alin. (1) lit. g) din Codul muncii și art. 22 din Ordinul nr. 5115/2014³³.

Reclamanta a inițiat o procedură în contencios administrativ în fața tribunalului, solicitând anularea deciziei directorului școlii și reîncadrarea în funcția deținută anterior, precum și plata salariilor de la încetarea contractului de muncă până la repunerea sa în funcție. Instanța a respins acțiunea, reținând că, în conformitate cu art. 32 alin. (2) și (3) din Legea nr. 489/2006 și art. 119 alin. (5) din Statutul Bisericii Ortodoxe³⁴, în cazul în care un cadru didactic, cleric sau laic, dintre cei care predau disciplina Religie, săvârșește abateri de la doctrina și morala Bisericii, în urma cercetării, chiriarhul îi poate retrage binecuvântarea de a preda religia, fapt care duce la desfacerea contractului individual de muncă. Acestea au fost probleme disciplinare care au fost soluționate conform regulilor specifice fiecărei credințe și, prin urmare, nu erau de competența instanțelor laice. Existența unor abateri disciplinare în astfel de împrejurări nu putea fi stabilită decât de instanțele eclesiastice, întrucât numai acestea puteau aprecia compatibilitatea actelor comise cu rolul spiritual al desemnării religioase. Abaterile disciplinare comise de către reclamantă nu au fost determinate de nerespectarea condițiilor contractului său de muncă, ci mai degrabă de natura specifică a subiectului predat de aceasta, care presupunea respectarea anumitor doctrine religioase. Prin urmare, dispozițiile din Codul muncii care acordau competență instanțelor laice specializate în litigii de muncă nu erau aplicabile în această privință. Recursul reclamantei în fața curții de apel a fost respins, instanța de recurs confirmând în totalitate concluziile tribunalului.

Invocând art. 6 și 8 din Convenție, reclamanta s-a plâns Curții de faptul că refuzul instanțelor naționale de a examina legalitatea deciziei arhiepiscopului care a dus la încetarea automată a contractului său de muncă, deși era o angajată din sistemul public de învățământ, i-a încălcat dreptul de acces la o instanță. Restrângerea drepturilor sale a fost nelegală, nu a urmărit un obiectiv legitim și i-a refuzat acesteia oportunitatea de a contesta decizia criticată în fața unei instanțe independente și imparțiale.

Curtea a reținut că, în decizia citată, Curtea Constituțională a explicat că instanțele eclesiastice au competență exclusivă în examinarea pretinselor încălcări de natură disciplinară privind doctrina, moralitatea și disciplina unei confesiuni religioase. Curtea

²⁸ Decizia Curții Constituționale nr. 669 din 12 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 59 din 23 ianuarie 2015; a consacrat opțiunea părinților, reprezentanților legali ai elevilor minori sau a elevilor majori de a solicita participarea la orele de religie, fiind înlăturat caracterul obligatoriu al disciplinei respective.

²⁹ Legea educației naționale nr. 1/2011 a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 18 din 10 ianuarie 2011.

³⁰ Prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 4895/2014, publicat în Monitorul Oficial nr. 861bis din 26 noiembrie 2014, a fost aprobată Metodologia-cadru privind mobilitatea personalului didactic din învățământul preuniversitar în anul școlar 2015-2016.

³¹ Protocolul cu privire la predarea disciplinei religie - cultul ortodox în învățământul preuniversitar și la organizarea învățământului teologic ortodox preuniversitar și universitar, încheiat între Ministerul Educației Naționale, Patriarhia Română și Secretariatul de Stat pentru Culte, disponibil [aici](#).

³² Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, publicată în Monitorul Oficial nr. 11 din 8 ianuarie 2007.

³³ Ordinul ministrului educației naționale nr. 5115/2014 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, publicat în Monitorul Oficial nr. 23bis din 13 ianuarie 2015.

³⁴ Aprobat prin HG nr. 53/2008, publicată în Monitorul Oficial nr. 50 din 22 ianuarie 2008.

Constituțională a considerat că instanțele laice nu aveau competența de a examina aceste aspecte deoarece problemele legate de disciplina internă a numirilor erau reglementate de legi specifice conforme cu rolul spiritual al numirilor în sine și că, prin urmare, intervenția unei instanțe laice în acest domeniu ar încălca principiile autonomiei și unității numirilor religioase. Această opinie a fost împărtășită de instanțele naționale care au examinat cauza reclamantei. Acestea au considerat că constatările Curții Constituționale privind competența instanțelor laice în probleme legate de abateri disciplinare religioase sunt pe deplin aplicabile în cazul reclamantei și au refuzat să accepte argumentul acesteia potrivit căruia jurisprudența Curții Constituționale sugera că instanțele laice ar putea examina legalitatea pedepsei impuse de arhiepiscop, și anume dacă retragerea binecuvântării sale a fost efectuată în conformitate cu procedura legală. Curtea a reținut, în continuare, că, în loc să se adreseze instanțelor eclesiastice, contestând decizia arhiepiscopului, reclamanta a contestat această decizie în fața instanțelor laice. Tribunalul a concluzionat că nu are competența de a examina decizia arhiepiscopului sau presupusele deficiențe procedurale la care reclamanta s-a referit în acțiune. În plus, tribunalul a constatat că binecuvântarea arhiepiscopului era o condiție obligatorie pentru ca o persoană să fie angajată și capabilă să lucreze ca profesor de religie în această numire și că, în lipsa unei astfel de binecuvântări, contractul de muncă al reclamantei a încetat în mod automat. Motivarea a fost confirmată de curtea de apel, care a considerat că retragerea binecuvântării în cauza reclamantei a privit probleme disciplinare și, prin urmare, aspecte de drept canonic. În consecință, singurele instanțe competente să examineze procedura de retragere a binecuvântării sau forma și conținutul deciziei menționate erau instanțele eclesiastice. Ambele instanțe laice naționale care au examinat cauza reclamantei au concluzionat că plângerea împotriva deciziei arhiepiscopului este inadmisibilă după examinarea detaliată a problemelor în litigiu. În concluzie, având în vedere cadrul juridic general și jurisprudența existentă în România în momentul în care reclamanta a formulat acțiunea și concluzia instanțelor interne potrivit căreia acestea nu erau competente, decizia de respingere a acțiunii reclamantei împotriva deciziei arhiepiscopului ca inadmisibilă nu a putut fi considerată arbitrară sau vădit nerezonabilă.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea a constatat că instanțele naționale au luat în considerare toți factorii relevanți și că au cântărit interesele în cauză în limitele impuse acestora prin necesitatea respectării autonomiei Bisericii Ortodoxe. Concluziile astfel formulate nu au părut nerezonabile, în special având în vedere faptul că reclamanta cunoștea sau ar fi trebuit să cunoască, prin acceptarea misiunii de predare a religiei ortodoxe, potențialele consecințe ale îndatoririi sporite de loialitate față de Biserica Ortodoxă prin care a devenit astfel obligată, în special, în scopul menținerii credibilității sale de profesor.

Mocanu și alții împotriva României

(12.12.2023, cererea nr. 34323/21 și alte 8)

încălcarea art. 2 și art. 3 (evenimentele din București din 13-15 iunie 1990; nelegalitatea rechizitoriului, anularea actelor de urmărire penală, excluderea tuturor probelor examinate și retrimiteră cauzei la organele de urmărire penală; ineficacitatea anchetei efectuate după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții*; anchetă cu lacune și deficiențe care au afectat calitatea acesteia și au compromis capacitatea autorităților, pe de o parte, de a stabili dacă utilizarea forței a fost sau nu justificată și, pe de altă parte, de a identifica persoanele răspunzătoare pentru aceste evenimente)

Cererile, formulate de victime sau de familiile victimelor represiunii manifestațiilor antiguvernamentale care au avut loc în București în iunie 1990, au privit plângeri privind lipsa unei anchete efective. Au fost invocate art. 2 și/sau art. 3 din Convenție, sub aspect procedural.

Faptele principale privind represiunea manifestațiilor guvernamentale și informațiile relevante cu privire la desfășurarea anchetei până la 2 octombrie 2013 sunt descrise în

hotărârea *Mocanu și alții împotriva României*³⁵. După 17 septembrie 2014, data pronunțării acestei hotărâri, au fost efectuate o serie de acte de cercetare, iar prin rechizitoriul emis la 12 iunie 2017, în care toți reclamantii s-au constituit părți civile, Parchetul Militar de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a dispus trimiterea în judecată a 14 inculpați pentru infracțiuni contra umanității, încetarea urmăririi penale în privința, pe de o parte, a mai multor inculpați care au decedat în timpul cercetărilor și, pe de altă parte, în privința inculpaților pentru care nu existau suficiente dovezi de comitere a unei infracțiuni, precum și disjungerea părții din dosar privind un inculpat și un suspect. Prin încheierea din 8 mai 2019, judecătorul de cameră preliminară al Înaltei Curți a anulat rechizitoriul și a dispus excluderea tuturor probelor care fuseseră examinate în cadrul urmăririi penale, precum și anularea mai multor acte de urmărire penală. În cele din urmă, acesta a retrimis cauza la Parchetul Militar de pe lângă Înalta Curte. Acesta din urmă, unul dintre inculpați, mai multe victime și părți civile, precum și anumiți moștenitori, au contestat fiecare încheierea respectivă. Printr-o încheiere nesusceptibilă de nicio cale de atac, Înalta Curte, întrunită într-un complet format din doi judecători, a respins contestațiile ca nefondate. În continuare, dosarul a fost transferat la Parchetul Militar de pe lângă Înalta Curte, unde a fost deschisă o anchetă penală pentru infracțiuni contra umanității. În consecință, ordonanța parchetului din 2008 a fost anulată, urmărirea penală a fost reluată, au fost examinate probele inițial anulate, precum și noi elemente probatorii, iar parchetul a stabilit un calendar pentru audierile care urmau să aibă loc. La data ultimelor informații furnizate de Guvern (iunie 2022), procedurile erau încă în curs de desfășurare, iar autoritățile interne trebuiau încă să examineze probe în vederea stabilirii circumstanțelor factuale referitoare la fiecare dintre reclamanti.

În fața Curții, reclamantii au susținut că, în prezenta cauză, a fost încălcată latura procedurală a art. 2 și 3 din Convenție. Aceștia au considerat că autoritățile aveau obligația de a investiga din oficiu, atât în temeiul dreptului intern, cât și al dreptului internațional, cu atât mai mult cu cât evenimentele în cauză erau, în opinia lor, rezultatul unui conflict alimentat de autoritățile de la acea vreme, care au instigat diferite grupuri ale populației unele împotriva altora.

Curtea a reținut că, în cauza *Mocanu și alții*, a examinat desfășurarea de către autoritățile naționale a anchetei deschise din oficiu, anchetă care a făcut, de asemenea, obiectul prezentei cauze. Aceasta a concluzionat, printre altele, că ancheta, care, la data ultimelor informații disponibile (2 octombrie 2013), era pendinte de mai mult de 23 de ani, dintre care 19 ani de la ratificarea de către România a Convenției, a fost marcată de perioade semnificative de inactivitate, că existau îndoieli serioase cu privire la obiectivitatea și imparțialitatea investigațiilor efectuate de procurorii militari, că, în speță, au fost efectuate foarte puține acte de procedură în legătură cu plângerile persoanelor agresate la sediul televiziunii publice și că instanțele de judecată nu au reușit să stabilească circumstanțele relilor tratamente pe care mai multe persoane au pretins că le-ar fi suferit acolo, că numeroasele deficiențe identificate de autoritățile naționale în privința anchetei nu au fost remediate și că autoritățile responsabile de anchetă nu au luat toate măsurile care ar fi permis, în mod rezonabil, identificarea și pedepsirea persoanelor răspunzătoare pentru evenimentele în litigiu care au survenit între 13 și 15 iunie 1990. În speță, în ceea ce privește plângerile formulate de reclamanti în temeiul art. 2 și/sau art. 3 din Convenție cu privire la ancheta realizată de autoritățile naționale înainte de pronunțarea hotărârii în cauză, Curtea a considerat că nu există niciun element care să îi permită să se abată de la concluziile formulate în această hotărâre. De asemenea, Curtea a observat că ancheta efectuată după adoptarea hotărârii *Mocanu și alții* era, la data ultimelor informații furnizate de Guvern (iunie 2022), încă pendinte în ceea ce îi privește pe reclamanti, întrucât rechizitoriul adus în fața camerei preliminare a Înaltei Curți a fost considerat nelegal, iar cauza a fost ulterior retrimisă la parchet.

---

³⁵ *Mocanu și alții împotriva României*, disponibilă în limba română [aici](#).

Cu privire la caracterul adecvat și expeditiv al anchetei penale, Curtea a considerat că, deși nimic nu permite punerea la îndoială a hotărârii autorităților de a face lumină asupra evenimentelor în cauză și de a identifica persoanele răspunzătoare, rămâne faptul că investigațiile efectuate de acestea au fost marcate de o serie de carențe care au avut un impact decisiv asupra eficacității globale a anchetei penale. Astfel, în cadrul verificării legalității rechizitoriului, Înalta Curte a concluzionat că deficiențele identificate în desfășurarea anchetei efectuate după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții* au justificat anularea rechizitoriului și a anumitor acte de procedură îndeplinite în cadrul anchetei respective, excluderea tuturor probelor examinate și retrimiteră cauzei la parchetul militar. Curtea nu a văzut niciun motiv pentru a se îndepărta de la aprecierea făcută de Înalta Curte, care a constatat că autoritățile naționale nu au respectat normele interne de procedură și că lacunele și deficiențele au dus la inadmisibilitatea probelor, blocând astfel procedura penală. Aceasta a considerat că viciile identificate pot fi împărțite în trei categorii: nerespectarea anumitor norme procedurale, inactivitatea organelor de urmărire penală și neclaritatea rechizitoriului. Înalta Curte a criticat dorința parchetului de a obține neapărat o hotărâre pe fond, și a susținut respectarea drepturilor părților în procedură. În plus, Înalta Curte a constatat că procedura în ansamblu nu a fost echitabilă. Având în vedere cele de mai sus, Curtea a considerat că ancheta realizată de autoritățile naționale după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții* nu a respectat cerințele care decurg din Convenție, întrucât a dus la anularea anumitor acte de procedură și la excluderea probelor, impunând astfel - la mai mult de 30 de ani de la deschiderea anchetei inițiale - deschiderea unei noi anchete.

Având în vedere considerentele precedente, Curtea a concluzionat că au fost încălcate art. 2 și, respectiv, art. 3 din Convenție sub aspectul lor procedural.

Costin Leonard Fălcuță

revizor jurist

Compartimentul Coordonare Traduceri

Institutul European din România